

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionaliste de Tortosa

ANY I.

PUGNA PRO PATRIA.

NUM. 47.

LA CATALUNYA QUE VOLEM. — «Liure, ni dominada, ni dominadora y respectada d' les regions germanes. — Estimada persona valer al exterior y temuda per sa forsa. — Acullit com a propi al fotaster que á trevallar hi vinga. Y a manar y á cobrar, á fer lleys y á judicar, cada hú á casa seva, que prou hi té que ser pera enténdreshi. Els empleats de la derra y pochs, actius y inteligents. — Ennoblida, altra vegada en llibres de tot saber, la que fou llengua de Sants y de Reys. — Las universitats y escolas tornadas a son esser: obradors l'avensos de la ciència y planter de filòsophs y jurists. A fora la ensòpida rutina. — Inímicament unida á la vella Catalunya, gloriós en sa història y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vila expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant. — Repoblades las muntanyas per grans boscos, crescants pels singles els corredors enginyos moderns, fayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. — Las algunes de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginyos del treball. — Conservats com reliquias els monuments enrunats o anticis, y alsarne d'un art fill legitím del antich criat en los avensos actuals. — Voltar les vellas poblacions històriques de populosas y amplias ciutats modernes. — Ports oberts als productes de tots llochs; assegurats ab tractes d' una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil á la Patria y al obrer intervindré en el govern donantli lo que cristianament y pel dret li pertoca. — Volém deixar á nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats. — Pero benviu tenim lo precís: Força, riquesa y intel·ligència. — Reprimim el vici del egolisme y exaltém la virtud que á cap ens manca: L'amor á la Patria.» — LLUIS DOMÈNECH Y MUNTANER.

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes. 50c.
Fora semestre. 100c.

DIRECCIÓN Y REDACCIÓN

Carrer del Parque, N° 8.

Tortosa 29 Novembre de 1903.

La Redacció no fa seus los conceptes ni conten-

guts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Diembre 29 de Advent. Sant Sadurní b. mr. y s. Filomeno mr. — (I. B.) — Dilluns 30 (Abans 7): Si Andreu ap. — Dimarts 1 de Desembre S. Eloy b. y ef. y santa Natalia mr. — dimecres 2 Santa Bibiana, Adria y Aurelio ms. y Elsa monja cartuxa. — Dijous 3. S. Francisco Xavier cf. y santa Magina mr. — Divendres 4 San Pere Crisòlech y sta. Barbara vg. mr. — Dejuni. — Disapte 5. S. Sabas ab. y sta. Crispina mr. — Dejuni. — Dissetembre 6. S. Genís. — A la eucaristia sol no s'ha d'obligar.

La bandera de la Patria

Alsada la bandera de la Patria de la què n'és la expressió més acababa l'actual moviment regionalista en totes les seues aspiracions, tenim ja la bandera d'unió, imprescindible pera unir les forces socials cap una mateixa finalitat. Aquesta bandera, ja ho deym en l' altre article, es la del amor que refà y edifica, la que agermana a tots els fills d'una mateixa mare y lliga y relliga llurs voluntats.

Aquesta virtut del amor es la que ns cal pera formar la resclosa de la veritable forsa social, pera unir á tota la gent de bé, de prestigi, may enfangada en el llot de les concupiscencies polítiques o be desenganyada d'aquestes. Feta aquella, del tot necessaria si no volém morir aixafats pels moderns barbres, aleshores vindrà la llur acció, altament profitosa, trascendent, a les institucions y corporacions socials, avuy gastes y desunides per les lluites personals o de bande-

No cal pas ferse ilusions. Tenim al nostre devant un pervinbre ben fosc y esperverador, y si volém fer quelcom de positiu, d'estable hem de cercar una bandera d'unió y que dugui dins de sos plecs les afirmacions que valen pera refer la societat y curar els mals de la vella regeneració, escéptica pel desengany de mil bregues fraticides.

Aquesta bandera, ho repetim, es la de la Patria, la qu' enarbola el regionalisme impulsat pel mateix clam de la naturalesa

que fa sa via cap a la consecució dels més nobilissims ideals, no per medi de la revolució y de les lluites de banderia, sinó per la evolució que desvetllant les conciències les enobleix dant-los-hi el perfet coneixement dels seus drets y deberes a cumplir dins la societat. Y quan els pobles tenen la cultura social que reclama el bon governament, aleshores ray de progressar, d'orientarse cap els camins de la verdadera llibertat y dignificació. Mes per això, lo repetim, cal que ls de dalt, els dotats d'una intel·ligència y cultura superiors a la gran massa del poble, ne dònguin exemple pera qu' aquest trascendeixi a aquella.

Heus aquí l'millor medi pera deturar l'empeta revolucionaria. Acolades les forces socials sota la bandera de la Patria, la llur acció prou s'imposaria, tot desseguida, influint en totes les corporacions que, com el Municipi, el poble ne reb o be'n pot rebre una influència altament beneficiosa pera la millora dels seus interessos morals y materials.

Sembia qu' hauriam d'escrutar ab la vella generació que tot cercant una bandera d'unió peraregenerar la massa popular, lo que feya era desunir-se més y més cada, degenerant a aquella. Això ns ha de convencir qu' en lloc trobarèm una veritable bandera d'unió, sinó en la de la Patria, la qu' es filla de la mateixa idiosincrasia nostré, del mateix modo de ser y de sentir, y en aquest no hi podem pas trobar la desunió, doncs tot es amor, justicia y rahó, les tres virtuts abont se pot fonamentar la veradura regeneració de les institucions y corporacions, del poble victimes de les mesquineses politiques que més de cents anys ha no fan més que malmetre les enerjies populars.

La bandera de la Patria no la personifica ningú y no sent ningú es tothom. La Patria som tots nosaltres, tots els nostres interessos, totes les nostres manifestacions de vida, per això la bandera d'aquesta es la única que pot servir d'unió, que té la virtut efficacissima d'aplegarnos a tots en defensa d'un meteix ideal. Y aquest ideal no l' tenim ben concretat? Què es l'anarquia sinó la negació de tots els interessos de la Patria, que son els nostres?

Doncs per la defensa d'aquests devem alsar la bandera de la Pa-

tria, apartant la vista de les mil y unes banderes que sols han servit pera dessunirnos y enfonsar-nos.

Dins d'aquella viurém ab amor y aquest amor, qu' es la seua forsa, ens fara coratjosos, decidits y triomfants en totes les nostres empreses en be de la veradura regeneració del poble, avuy més del primer popular revolucionari que s'aprofita de la ignorància.

J. JORDÀ.

El Meeting del Teatre Granvia

En la impossibilitat de poder transcriuer tots los parlaments que n'fa contra el projecte del regalo de DOS MILLONS se diqueren en el meeting del teatre Granvia de Barcelona en el que la VEU DE LA COMARCA testigué representada per lo nostre compatriot Manel Canivell ens limitem a reproduir-ne sois al guns retalls trets de la VEU DE CATALUNYA.

Ha sigut un èxit complet el meeting celebrat al teatre Granvia y organusat pel «Foment Autonomista Català», pera protestar del disbarat que volen fer ele del Govern concedint dos milions, pagats per las provincias, al Ajuntament de Madrid, en concepte de capitalitat.

El teatre estava plé de gent, a gom de biberon oblidem. Aciò ocupava la presidencia el doctor Girona, president del «Foment Autoriomista Català».

L'acompanyan els senyors Albó (F) y Cambó, per la Lliga;

Govern y Sansalvador, per la Unió, y Tona y Laporta, per Ca-

talunya Federal.

El president's sup

Catalans: els polítics de Madrid, que sempre estan pensant quina n'farán y cada vegada la faran més grossa, han tingut una gran pensada, que, per lo estupida y lo tonta, no desmereix de les anteriors.

Se'ls ha ocorregut donar dos milions de pessetas a Madrid en concepte de capitalitat. Per això el «Foment Autonomista Català» fa sentir la seua veu en só de protesta contra aquest atentat a la dignitat de las regions espanyolas.

Així, doncs, vos demano que tingueu atenció, pera que resul-

ti un acte digne, un verdader acte de protesta, com cal fer-lo als catalans.

Albert Lleó.

(Parla en nom del Foment Au-

tonomista).

Esvadiderament borich aquet moviment de protesta contra un projecte atentatori a la dignitat de las provincias, y que ve a crear allí a Madrid una rassa especial, una rassa superior al resto d'Espanya.

J. JORDÀ.

El Govern de Madrid, de mica en mica, ens ha anat trepitjant y arrebassant-nos-ho tot. Ja no té rahó de ser la frase den Sagasta de que eram els hereus d'Espanya; ara han nomenat pubilla a Madrid.

«Perquè a Madrid no han si-

git trevalladors y estalviadors com nosaltres?

Nosaltres, si hem volgut port-

ar, si hem volgut Duana, si hem volgut Hospital clinich, ens els hem hagut de pagar.

Felip II va escullir Madrid com a lloc d'amenitat. Potser que avans ho fos, pero ara fins l'herba se'n dona vergonya de néixer, sens dubte cohibida per la burocracia centralista.

Nosaltres, si volém aigua, ens la hem de pagar, y encara ells hi posan tota mena de dificultats. En cambi al l'Estat els ha pagat el canal d'Isabel II, de manera que las provincias han hagut de donar 100 milions pera que 'ns madrilenys tinguin aigua fresca.

Y no sols això, sino que encara ells hem hagut de pagar las seves clavagueras, els seus empedrats y fins las seves diversions, perque l'Estat també paga el Teatre Real y el Hipòdrom.

(Riallas.)

«A què es degut això? A què els diputats cuners procuran sois fer el seu farcellet pera anar-sel a menjar a casa seva. (Aplausos.)

Y tingueu en compte que, al enterar-se de la nostra protesta, sortirà al l'Estat tambe de la caritat dels altres.

Jo seria partidari, no de protestar, perque no 'ns fan cas, si no d'una altra cosa; jo els diria a Madrid: pagaréu ia part dels dos milions que 'ns tocan: vos regalaré dues plassas de toros més; vos pagaréu dos teatros de gènere clínic y fins vos donaréu una subvenció pera la propagació y foment del canto flamenco,

pero en cambi doneu-nos lo que mereixem, lo que 'ns havem

guanyat; doneu-nos l'autonomia, (Grans aplausos.)

El senyor Tona.

Protestem d'un projecte de llei que es una fuetada contra tots els Municipis d'Espanya.

Aquest projecte és una injustícia. El ser capital de la nació no porta gastos sino que encara porta beneficis. Allí hi van las Di-

reccions de cents y cents d'empreses y això es riquesa y vida y fa que un Ajuntament pugui te-

nir prou ingressos pera cumplir els seus fins.

Pera les polítics la patria es Madrid; las provincias organímes explotables.

No ho podem tolerar perque a Catalunya volém ser lliures y volém l'autonomia de tots els Municipis; no volém privilegis.

Fueteja'l senyor Tona'l regimen centralizator que ha deixat reduït el territori d'Espanya a la península y les illes adyacentes.

En Cambó.

Parla en nom de la Lliga y dels regidors regionalistes. Al aixecar-se es objecte d'una interminable ovació, sentintse molts de: «Visca'l regidor honrat!» y «Fora farsants!»

Ciutadans de Barcelona: l'acte aquest serà interpretat de diferents maneres. A Madrid l'atribuirán al tradicional egoisme català, y ens diràn pidolaires y ambiciosos y enemis dels beneficis dels altres. No hi fa res: deixemlos dir. Aquesta concepció no es cosa nova, perque Madrid, com que no té vida pròpia, ha d'anar continuament demanant auxilis, y ha d'anar vivint à costa de la Nació; tota Espanya li serveix de biberon. (Riallas y aplausos).

Tots els Estats que han volgut tenir una capitalitat artificial, han anat cayent en la mes espanyola decadència.

Sols prosperan aquells quins capitals tenen vida pròpia y se converteixen en centres de cultura y de comers, escampant per tota la nació la civilisació y la riquesa. Madrid sols escampa bofetades, de passada se'ns emporta els quartos. (Aplausos).

A l'Ajuntament de Madrid tot hi ha pagat l'Estat, y no obstant se mor de miseria, com s'hi mor l'individu que s'ha de refiar de la caritat dels altres. Tant si li donan dos milions, com sis, com deu, sempre quedará pobres. (Molt bè; molt be).

A Espanya, senyors, no exis-

teixen els organismes municipals; son totes dels immens engranatge burocràtic. Fins en les funcions propias i exclusives tenen un fiscal, el governador. Però sobre tot, no tenen patrimoni propi; els Ajuntaments espanyols no tenen Hacienda municipal, perquè l'Estat és qui 's hi diu quins impostos són els que han de cobrar y de quina manera. Els presupostos els fa l'Estat enviant un encasillat al Ajuntament, qui sols 'ha' de portar-hi número, y encara, a mitj presupost hi ha com una ironia el capítol de recursos legals per a cubrir el déficit.

L'Ajuntament de Barcelona y el de Madrid, estan sense patrimonio. Abdós han concretat don que «elen» el de Barcelona de manera que es seu. Madrid de mana caritat. Nosaltres demà nem lo nostre per naturalesa y justicia: no demandem més que la libertat para administrar-nos, per fer de Barcelona una ciutat hermosa y de Catalunya la primera regió d'Espanya. He dit.)

Se li fa una altra ovació, que dura fins que l'President manifesta que en Cambó se n'ha hagut d'anar depressa a pendre'l tren.

El senyor Sansalvador

Parla en nom del Foment Autonomista Català.

Com sempre, comença dient, ens reunim per panyens d'una nova fuetada, d'un nou atac a la nostra dignitat portat a fet pels butxins de nostra lluita de nostra llengua, de nostra patria.

Pero al costat d'aquesta impressió de tristesa que dona l'acte, hi ha també quelcom de jocós que alegra l'ànima, y es veure aquí acoblats en una aspiració unànim els bons fills de la patria, els que per sobre de tota consideració posan l'amor a nostra personalitat nacional.

Analisa el orador las rahons donades pera fonamentar el donatiu dels dos milions al municipi madrileny y es plany de que sempre s'hagi de fer servir al obrer de tapadora pera justificar concupiscències dels politichs.

El senyor Laporta

Parla en nom de Catalunya Federal.

Veu-s'hi que 'm trobo en una situació compromesa. Catalunya Federal me delega pera que protesti contra l'plan d'unas ànimes generoses que volen donar a Madrid una caritat per l'amor de Déu (grans rialles), y justament no estic conforme ab la protesta. No sols tenen dret a dos miserables milions, sino a molts més, fins a vendreus a los saltres al encant (rialles) y pel preu que 'n vulguin, (rialles y aplausos) a fi de que puguin atendre als fins providencial de la capital madrilenya. (Més rialles.)

Quan Adan y Eva varen infringir el precepte del Creador, varen ser castigats per Aquet a guanyarsa l'pa ab el suor del seu front, y els seus fills portíen questa herència de desgracia. Pero sens dupte va fer una excepció; els que neixessin a Madrid no havien de treballar. Aquests no son dels que suan si no dels que fan suar. (Aplausos y grans rialles.)

Y si d'aquests dos milions els catalans (com succeirà) en pauguem la part mes grossa, sera-

per allò de que som hereus d'Espanya. De les tres parts en pagarem dues, y de lo restant, també ens tocarà pagar alguna cosa. (Aplausos.)

Els forasters, quan venen a Catalunya, hi venen sola a treure quartos, y ens diuen:—Vos tes ray que 'n saben de guanyarne. *El catalán, de las piezas saca pan!* Pero ells ens avençatjan, ells en treuen del no res, es que 's consideran ab prou virtut pera imitar al seu patró Sant Isidre, a qui 's angels menyan la rella mentres resava.

Que protesti qui vulgui, no vull anar al mercat a regatejar fruitas que son mevas! A cada roya vergassada que 'ns donan me'n alegro, perque rès mes al xeca l'acord del ciutadà que 'l veure que fins la terra 'l desam.

para.

No crech en cap madrileny,

sigui monàrquich, sigui republi-

cà; sols crech en els catalans y

en la generació que puja. (A-

plausos.)

En lloc de política castellana contem rondalles als menuts, y expliquem als grans las gestas històriques que assentin las doctrinas nacionalistes. (Grans aplausos.)

Quan Catalunya era demo-

cràtica, quan se regia per las

seves lleys eran una família la

generalitat y 'ls Consells Mu-

cipals y 'ls gremis d'arts y of-

cície. El fill del obrer, al anar-se de la seva família, en trobava

una altra en la del amo que li

enseñava l'ofici y las més pu-

ras virtuts. Així creixia 'l Ci-

utadà, amich de las bonas obres y

enemicí del vici, bon obrer, bon

company, a qui se 'l veia 'l

capsal del llit, del company ma-

llat. Y si la mort el besava ab

els seus llavis de gel, els com-

panys després d'amparar a la

viuda y a l'orfe, cubrian el ca-

davre ab el drap gremial, per-

que fins a la mort hi ragnava la

germanor, y les enterraven sota

las voltes del temple, tapant la

sepultura ab la pesanta llosa, en

que s'hi gravava com a escut de noblesa l'estisora, el ribot o

la serra, simbol glòrios del tre-

ball. (Intermidables aplausos.)

El senyor Albó dona un entu-

siaista visca a l'autonomia.

El president

Resomeix els discursos remar-

cant el pretext de donar feina

als obrers, excusa d'usurpador.

No 'ns escoltarà; la veu dels

nostres diputats se perdrà en

l'Espanya, però nosaltres continua-

rem sent feina patriòtica treba-

llant sens cansament per la au-

tonomia de Catalunya.

Dona lectura a las conclusions

del meeting, que son com seguei-

xa:

Conclusions

Primer. Protestar enèrgica-

ment del projecte de concessió

de dos milions de pessetas al

Ajuntament de Madrid en con-

cepté de capitalitat, per consider-

ar-ho injust, anticonstitucional,

atentatori a la igualtat dels mu-

nicipis y a la dignitat dels ciuta-

dans no privilegiats.

Segona. Dirigir-se a tots els

representants de Catalunya en

las Corts de Estat espanyol pera

que s'oposin a l'aprovació de

l'esmentat projecte.

Tercera. Dirigir el següent telegrama:

«Els reunits en gran meeting

teatre Granvia, ajuntaments, en-

tituts y periódichs adherits, pro-

testan del projecte de concessió

municipi Madrid subvenció anyal

dos milions pessetas concepció

capitalitat, atentori igualtat mu-

nicipis.»

Al seyور Francisco Albó

Parla en nom dels diputats ca-

talianists y alairecarse es aplau-

dit.

Coral, mercés, seyors, pels

vostres aplausos, que crech dedicats a Catalunya y als meus companys de Diputació, els quels m'ordenaren que anés al Parlament y comensés protestant contra aquest projecte absurd y arbitral, com així vaig calificarlo allí, y potser encara massa dolzament, devant d'aquella xoreta representació, no d'Espanya, sino dels partits politichs que ns opri meixen valentes de la ley numérica de les majorias.

No se si podrem contrarrestar aquella força, però se que 's vostres vots no 'ns van enviar a guanyar, sino lluitar, y cumplir el nostre devoir. (Molt bé.)

No fare 'ra un discurs; ja 'l farei al Parlament. Aquí parlarà a convensuts; allí parlaré a gent que no's vol deixar, convencert (Aplausos).

He vingut sentir les bategades del cor de Catalunya y a obrar segons la mateixa, perque no salires no rebem el mot d'ordre de cap quefa, ni de cap palau d'Orient, d'Occident. El rebem de vostres y a vosaltres en do-

narem compte. (Molt bé.)

Es molt trist tenir que protestar sempre contra aquests que de pres de malmetre nostre patrimoni, d'enredar-se en una guerra criminal y inicua contra 'ls Estats Units (aplau), segueixen futejantnos y saquejantnos.

La vila dels Os demana almoyna, però no pera l'os sinó pera l'húngar que 'l fa ballar (aplau), que va ab gorra de pells de contribuyent.

No'm vull allargar més, sentiu el resum presidencial, jo resumiré al Palament. A las horas pensare en aquest acte y en Catalunya. Han parlat aquí oradors entusiastas. Ara 'ls diputats per Catalunya tenen la paraula. (Extraordinaris aplausos.)

El senyor Albó dona un entusiasta visca a l'autonomia.

El president

Resomeix els discursos remar-

cant el pretext de donar feina

als obrers, excusa d'usurpador.

No 'ns escoltarà; la veu dels nostres diputats se perdrà en l'Espanya, però nosaltres continua-

rem sent feina patriòtica treba-

llant sens cansament per la au-

tonomia de Catalunya.

Dona lectura a las conclusions

del meeting, que son com seguei-

xa:

Conclusions

Primer. Protestar enèrgicament del projecte de concessió de dos milions de pessetas al Ajuntament de Madrid en concepte de capitalitat, per considerar-ho injust, anticonstitucional,

atentatori a la igualtat dels mu-

nicipis y a la dignitat dels ciuta-

dans no privilegiats.

Segona. Dirigir-se a tots els

representants de Catalunya en

las Corts de Estat espanyol pera

que s'oposin a l'aprovació de

l'esmentat projecte.

Tercera. Dirigir el següent telegrama:

«Els reunits en gran meeting

teatre Granvia, ajuntaments, en-

tituts y periódichs adherits, pro-

testan del projecte de concessió

municipi Madrid subvenció anyal

dos milions pessetas concepció

capitalitat, atentori igualtat mu-

nicipis.»

Al seyور Francisco Albó

Parla en nom dels diputats ca-

talianists y alairecarse es aplau-

dit.

Coral, mercés, seyors, pels

La vetllada del diumenge en lo Real Seminari de Tortosa

Continuant la crònica esplendenta de ses pàgines viscudes, se deixon deixar lo nostre Seminari; y al tornar al esplet dels temps passats remarcab nou segell de triomf l'antiga primàcia ab que se

l'hora per haver sigut estrella de la primera magnitud entre 'ls centres docents d'aquella època enlluernada ab la llum vivificadora dels seminaries de la edat moderna.

Aquells gloriosos estol de deixebles surt avuy del anorrement a que 'ls havien acabat les connexions socials y ab 'ls entusiastas embranzides se presenta nou de trinxenants himnes de glòria, confosos</p

sos ses harmonies se claven dintre l' ànima; se posen en joch tots els efectes del ànim y el batech d' una tendra tristesa, ó d' una santa alegría, lo cor s' enlayra al Altissim; dolcissima melangia que vè a tra duir-se en un arrobament encisador, La xardorosa acullida que tingue aquest cant y la insistencia del pùblic en demanar sa repetició es una prova del entusiasme del cantant de que estaven posseïts tots els nostres payans al aclamar á Pedrell en un acte tan solemne.

Cantant l' *Amor de Sant Tomàs a Maria*, l' alumne En Vicens Martínez llegí una poesia del Reverent Mossen Francesch Bellmunt, plena de vida, de tons melodichs, tota ella respirant aqueixa tendresa que tant necessitava l' argument, que no era altre que la descripció de la infantesa del Sant, en la que no hi faltava, d' una manera senzilla y elegant, lo milacre del paper. Aquesta composició fou, també, molt aplaudida.

Després l' alumne En Miquel Martínez llegí un discurs del Seminari. En Joseph Machí, en el que posà de relleu en istil ben franch, la vida de Sant Tomàs com a estudiant seglar. Admirable biografia, que tans aplaudiments li valgué á son jove autor.

Lo Reverent Bellpuig, lluhí novament son ingenio, presentantnos un rasgo dramatich, representant a Sant Tomàs, tancat al Castell de Roca-Seca y á sos germans Láudulfo y Reinaldo, amenassantlo de mort sino renunciava á la seua vocació. Aquesta acció dramática despertà un interès tant real è interesant que obligà al pùblic á la mes expositaria aclamació.

Cor près l' auditori per la valentia del quadro abans citat tingué l' següent resultat:

motiu desseguida perá espandir la seva ànima devant de la resplendor que produí la flama del genl, del insigne Ver jaguer, cantor de la sublime poesia *Lo cinyell de Sant Tomàs*, quines dolses vibracions, notes y encisos tan magistralment recullí l' orquestra per mitjà de la fulguració genial del eximil Mestre Giner. Talment semblava que des de ls puigs del Montseny, devallant y vessantse fins la mar, suresin fins València, les notes y harmonies, los cants y les flayors: llàs de boca germanor, ressò d' anyoraments y melanges. Aques ta es l' agrado y placivola impressió que va produirr os la inspirada melopeia del benemèrit Giner.

FRANCESCH MESTRE Y NOÉ.

(S' acabará)

Tortosa 26 Nobre. de 1903.

"Madrid, capital d' Espanya,"

Si l' ayqua que tenen; si la guardia de seguretat; si carrers y plassas més importants, tot es pagat ab diners del Estat, ¿per què ara lis hi hem de regatejar dos milions?

Així ho resa la «Geografia» qu' he consultat pera saber de cert quina era la capital del tres de terra qu' es coneuguda ab lo nom d' Espanya.

No se veurer lo per què molts cridan y s' enfadan perquè lo govern tracta de donar dos millions de pessetas al Ajuntament de Madrid, en concepte de capitalitat.

A tot arreu del mon los serveys que prestan las classes directoras, son pagats, y no d' un modo mesquí sino ab llargues: sols aquí pot donarsse lo cas de regatejar dos miserables millions es pera capitalitat.

Lo rey ahont resideix?

Ahont, lo govern d' Espanya?

Ahont té son preuat escambell la rica y armoniosa parla den Sancho Panza, qui després

de segles no ha encara pogut arrebaixar la nostra?

«D' ahont nos dictan lleys contributivas que fan tan rich! Estat aquí dintre y tan respectat à fora?»

«D' ahont nos envian seguidament aixams d' empleats para esquillarnos?»

«Ahont se reuneixen los homes més xerrayres que fent gala d' oratoria son lo divertiment d' altres pobles que no 'ns envejan altre cosa que la capitalitat?»

Y quan pera seguir la gloriosa historia d' Espanya s' ha de lugat à soldats, qui senyala lo cupo que 'ns correspon y molt més?

Si desde que naixem fins qu' a Madrid nos deixan morir; si des de lo registre civil fins à nostra última voluntat tot se guarda, y pera tot dona permis Madrid, ¿per què l' hi hem de negar dos tristes milions?

Si l' ayqua que tenen; si la guardia de seguretat; si carrers y plassas més importants, tot es pagat ab diners del Estat, ¿per què ara lis hi hem de regatejar dos milions?

Si lo teatre Real l' Hipodromo y altres llochs de diversions son pagats y subvencionats per l' Estat pera que pugan ab poc preu distreure de las cabòries de governació del Estat, gara farém lo paper ridicol de negarli á la capitalitat tan mesquina quantitat?

Lluny de nosaltres tal pensament!

Madrid mereix això y molt més; Madrid com a capitalitat mereix tot nostre respecte, admiració y sacrifici.

No anirém pas bé fins qu' a la «Gaceta de Madrid», que no ho es d' Espanya, hi llegim:

«Atendido el que la capitalidad lleva consigo la confección de leyes tributarias, el manteni-

miento de politicos, el nombramiento de empleados, el otorgamiento de suficiencia ó título de docto, la legalización de últimas voluntades, la custodia y mejoramiento de las buenas letras y en fin todo cuanto atañe á la gobernación y administración del Estado, en justa reciprocidad y como compensación de acuerdo con...

• Artículo único: Las contribuciones, derechos reales y demás cargas que afectan la riqueza nacional en todas sus manifestaciones, sufrirán el recargo de 50 por ciento con destino á los fondos municipales de la Villa y Corte.

• Dado en... Etztra, etztra.

Que ja hi arribarem, ja!

Y quan pera seguir la gloriosa historia d' Espanya s' ha de lugat à soldats, qui senyala lo cupo que 'ns correspon y molt més?

Si desde que naixem fins qu' a Madrid nos deixan morir; si des de lo registre civil fins à nostra última voluntat tot se guarda, y pera tot dona permis Madrid, ¿per què l' hi hem de negar dos tristes milions?

Si l' ayqua que tenen; si la guardia de seguretat; si carrers y plassas més importants, tot es pagat ab diners del Estat, ¿per què ara lis hi hem de regatejar dos milions?

Si lo teatre Real l' Hipodromo y altres llochs de diversions son pagats y subvencionats per l' Estat pera que pugan ab poc preu distreure de las cabòries de governació del Estat, gara farém lo paper ridicol de negarli á la capitalitat tan mesquina quantitat?

Lluny de nosaltres tal pensament!

Madrid mereix això y molt més; Madrid com a capitalitat mereix tot nostre respecte, admiració y sacrifici.

No anirém pas bé fins qu' a la «Gaceta de Madrid», que no ho es d' Espanya, hi llegim:

«Atendido el que la capitalidad lleva consigo la confección de leyes tributarias, el manteni-

bases fonamentals del nostre programa.

En cumpliment de la disposició del sabi y virtuós prelat mallorquí, el darre número del *Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca*, correspondent al dia 22 del corrent, s'hi publica la «Epistola Encíclica» del nostre Sant Pare Pius X en llatí, sa llengua original, y las traduccions catellana y catalana.

Si no haguessim publicat la casi totalitat d'aquesta encíclica, ab molt gust copiaríam la hermosa versió catalana, que no d'uptém és feta del nostre gran amic y entusiasta patrici mosén Antoni Alcover, vicari general d'aquella diòcesis, eminent escriptor català, coneixedor profund de nostra llengua y entusiasta y incansable propagandista de la formació del Diccionari Català.

Cal consignar també ab gran satisfacció que en el Tribunal de la Curia eclesiàstica de Mallorca, totas las declaracions, fins les de caràcter contencios, se parlaren y s'escriuen en català. Al objecte d'honorar com es degut á la nostra llengua, y al mateix temps ne tingueren un coneixement perfecte y acabat tots els que hi intervenien.

Nostra més coral y entusiasta felicitació al venerable doctor Campins, bisbe de la Seu mallorquina, à qui Deu conservi molts anys i pera la major gloria de nostra estimada llengua y el seu espiritual dels seus diocessans.

De la Veu de Catalunya,

La Diputació provincial de Barcelona en la sessió que celebrà el dia 24 del que som, le di-

Retalls

CAPÍTOL TRENTA

De como se enageó Tortosa de la Corona Real, y fué del Infante don Fernando.

ERA saber como enagenó el Rey de su Corona el Marquesado de Tortosa, abiendo heche el Estatuto arriba dicho, lo veremos en lo que sigue. Dize Zurita libro 7. cap. 16. fol. 102. desta manera. Dicho se ha en lo de arriba del Estatuto, que el Rey hizo en Daroca antes que se casasse con la Reyna doña Leonor, en el qual se obligaba, mediante juramento, que no enagenaría ninguna cosa, que fuese del Patrimonio, por tiempo de diez años. Esto se disponia con tenor de tales palabras, que parecia que no quedaba libertad al Rey de dar estado á los hijos, que le naciessem de la Reyna doña Leonor, sino á los que ya eran nacidos. Gobernábase la Reyna por una Dueña que tenia en su casa, que habia sido su aya despues que murió Doña Violante de Grecia, que se llamaba Doña Sancha Carrillo, y fué mujer de Sancho Sanchez de Velasco, que fué gran privado del Rey don Fernando, y era de tal condición, que siempre procurada novedades, y escàndalos, como el Autor de la Historia del Rey don Alfonso de Castilla lo escribe: y

zen las Historias de Aragón. Dejado esto aparte, pues no nos toca, digo: Que esta Infanta casó con el Rey don Alonso Cuarto de Aragón, y tuvo deste matrimonio á don Fernando, el qual le nacio en Valencia, el año 1329 en fin del mes de Diciembre. Zurita libro 7. cap. 11. Y púes por causa deste don Fernando hubo fantas disensiones, y alborotos, y aber sido Marques de Tortosa, me parece tomar el agua un poco más atrás, para decir como fué Marques, y las contradicciones que hubo, tanto de parte de la Ciudad de Tortosa, para no ser separada de la Corona Real, como por parte de otras personas, á quien tocaba el defenderlo.

En el libro 7. cap. 5, dice Gerónimo Zurita: Que el Rey don Layme el Segundo deste nombre, en las Cortes que tuvo á los Catalanes, en el año 1319, cuando el Infante don Layme renunció la sucesión de la primogenitura, hizo unión de los Reynos de Aragón y Valencia, con el Condado de Barcelona, que no se pudiesen separar, ni dividir por sus sucesores. Moviosse á esto, porque allende del beneficio universal, que resultaba de estar estos Reynos unidos, siempre que en lo pasado se intentó de dividirlos, y dismembrarlos, se abian seguido dello grandes alteraciones y escàndalos, y entences hizo un Estatuto, en que se proveyó, que estos Reynos y el Condado de Barcelona, con el directo dominio, y derechos que le pertenecian en el Reyno de Mallorca; y en las Islas adyacentes, y en los Condados de Rosellón; Cerdanya, Confliente, y Valespí; y en los Viscondados de Homelades, y Carbades estuviesen perpetuamente unidos, debajo de un solo dominio, y no se pudiesse separar lo uno de lo otro; ni por testamento, ni por donación, entre vivos, se pudiesen por el, ó sus sucesores dividir.

Reservóse en aquel Estatuto el Rey, que él, ó sus sucesores pudiesen dar á sus hijos, y nietos, y á las personas que les pareciesse, lugares, y castillos, ó otros heredamientos. Esto juró el Rey públicamente á 14. del mes de Diciembre de aquell año: y ordenosse en el mismo Estatuto, que cualquiera de sus sucesores, al tiempo de su nuevo Reynado, fuese obligado de hacer Homenage ante todas cosas, de: guardar y cumplir este Estatuto, y lo jurasse públicamente

